

Az ügyvédség és a pro bono munka

Tóth Judit (SZTE)

2016.április 4-5. Budapest

Miről lesz szó?

- Ügyvédek az ügyvédségről
- Ügyvédek a statisztikában
- Ügyvédek – szociológiai kutatás (1998-2005)
- Az ügyvédek pro bono munkájának perspektívái

1. Ügyvédek az ügyvédségről

2005. szeptember 27. HVG

- a jól menő ügyvéd kispénzű ügyfelek megbízását nem fogadja el, ezért a kliens olcsóbb prókátort keres. Ilyenek is akadnak bőven, amióta 1991-ben felszabadították az ügyvédi pályát, fizetőképes ügyfélkör nélkül az ügyvédnek milliós havi honoráriumokra biztos nincs esélye
- Az ügyvédek átlagos havi 128 590 Ft-os jövedelme mögött: a húszas éveiket taposó prókátorok papíron 193 ezret kerestek, addig az ötvenes éveik elején járók 53 ezret.
- a kirendelt védők, a pártfogó ügyvédek és az ügygondnokok az igazságügyi költségvetésből közel 600 milliót kasszíroztak 2004-ben az Országos Igazságszolgáltatási Tanács kimutatása szerint -- a kirendelt ügyeknél az ügyvédek honoráriumát a költségvetési törvényben határozzák meg, ez idén 3000 forint plusz a 25 százalékos áfa, a *Budapesti Ügyvédi Kamara* és a budapesti rendőrségek gyakorlata ehhez képest az, hogy a rendőrség mindenegyes honoráriumhoz automatikusan jóváír 30 százalékos költséget.
- az átalányóradíj egyáltalán nem általános, de 25–40 ezer közé becsülték azt a munkadíjat, amit a kollégák az ügyfelektől elkérnek.
- a polgári pereknél vagy a gazdasági társasági ügyeknél gyakran kialakult tarifák vannak – például egy egyszerű cégalapítás 100 ezer, míg cég módosítása általában 40-50 ezer forintra rúg

Ügyvédek az ügyvédségről

2005. szeptember 27.

- Az ügyvédi kamarák is tiltják, hogy az ügyvéd áraival reklámozza magát, de maguk is szigorú üzleti titokként kezelik azokat. Budapesten egyetlen ügyvédi irodáról tudunk, ahol a váróban – mint egy fogorvosnál – meg lehet ismerni a díjszabást
- Gazdasági Versenyhivatal eljárást is folytat a kamara ellen a testület reklámszabályainak szigorúsága miatt. *„Foggal-körömmel harcolok azért, hogy a versenyhivatalnak ebbe ne legyen beleszólása”* – mondta a MÜK elnöke.
- nyolc egyetem ontja a végzett jogászokat, a potenciális ügyvédbojtárokat. 2000-ben 4377 jogászhallgatót vettek fel, 2005-ben 4469-et -- sok ügyvédjelölt minimálbérre bejelentve dolgozik principálisánál, amit jó esetben zsebből egészítenek ki 120-130 ezer forintra, ám ilyen jelölti pozíciókba is sokszor csak kapcsolatokkal lehet bekerülni

Ügyvédek az ügyvédségről

2010. április 1. Világgazdaság

- Óriásiak a jövedelmi különbségek az ügyvédek között. Míg a budapestiek tíz százaléka 1 millió forintnál többet keres havonta, országosan a "jogzoldosainak" harmada napi megélhetési gondokkal küzd - nyilatkozta a *MÜK elnöke*
- A válság az ügyvédeket sem nem kímélte
- A nagy nemzetközi irodák bejövetele megnövelte a piacot, a "tortát", és abból most részt kérnek a külföldi jogászok is. Ha a működésük tömegessé válik, nyilvánvalóan versenyhátrányba kerülnek a magyarok.

Ügyvédek az ügyvédségről

2013.január 14.

- 13 ezer 200, Csongrád megyében 490 ügyvéd praktizál. A Szegedi Ügyvédi Kamara emellett 160 ügyvédjelöltet tart nyilván. A főváros után Csongrád megyében van a legtöbb ügyvéd – *közölte a Szegedi Ügyvédi Kamara elnöke*
- amennyiben a jövőben is marad a kormány mostani döntése, azaz hosszú távon is önköltséges lesz a jogászképzés, úgy az ügyvédek száma is csökkenni fog
- a kar átlagéletkora országosan eléggé alacsony, kevés az idős ügyvéd, bár a jogot végzettek közül sokaknak eddig az ügyvédi karrier elkezdése volt az egyetlen menekülő útvonal: a bírói, ügyészi, közjegyzői és végrehajtói pálya limitált Magyarországon, csak az ügyvédekénél nincs létszámkorlátozás
- nagy szerencse és jó kapcsolatok kellene ahhoz, hogy valaki egy már praktizáló ügyvéd mellett elkezdhesse a bojtárkodást
- a jelöltet alkalmazónak az előző évi bruttó fizetése elérje az 5 millió 500 ezer forintot – mondta Kertész József. A kamaraelnök szerint hatalmas a verseny az ügyvédpiacon: szomorúan tapasztalta, hogy jó néhány kollégának a mindennapi megélhetésért kell küzdenie

Ügyvédek az ügyvédségről

2013. március 26.

- BÜK létszáma: 5498 ügyvéd aktív és 1197 inaktív. Az elmúlt években folyamatosan növekszik azoknak a budapesti ügyvédeknek a száma, akik kamarai tagságukat szüneteltetik. A fővárosban a 10 százalékot is meghaladhatja azoknak az ügyvédeknek az aránya, akik megélhetési gondokkal küzdenek. Egyes csoportok élethelyzete folyamatosan válik egyre nehezebbé – hangsúlyozza a *Budapesti Ügyvédi Kamara* elnöke. Míg a szegény ügyvéd korábban vidéki jelenségnek számított, manapság már a fővárosban a nagyobb azoknak az ügyvédeknek az aránya, akik napi megélhetési gondokkal küzdenek.
- Az idősebbek számára a digitális szolgáltatások egyre nagyobb kihívást jelentenek, ami hozzájárulhatott a szünetelések számának emelkedéséhez, de az anyák és a pályakezdők élethelyzete elnehezülően van.
- a pártfogó ügyvédek óradíja 3000 forint, és napi 5 óránál többet nem tudnak vállalni – márpedig ekkora bevételből, amelynek kifizetése sem a leggördülékenyebb - nem lehet a 200 ezer forintot meghaladó havi fix ügyvédi költséget kifizetni. (A kamarai tagság és a kötelező biztosítás évente 240 ezer forintos kiadást jelent az ügyvédeknek + iroda bérlése havonta legalább 60 ezer forint, és az egyéb rezsiköltségek mellett a vonalas telefonra és fagra is elő kell fizetniük+ az ügyvédek maguk után a minimálbér kétszerese után kötelező járulékokat fizetik be + az alkalmazottak bére).
- Nagy létszámú ügyvédi iroda a fővárosban viszonylag kevés van, a Budapesti Ügyvédi Kamarában az egyéni praxisok aránya 88%
- a tagok számára rendelkezésre álló ingyenes elektronikus jogi adatbázis, illetve a digitális formában elérhető szakirodalom egy részének csoportos beszerzése is

Ügyvédek az ügyvédségről

2015. február 25. Gellér Balázs:

- nem jó, ha csak a piac szabályoz egy szakmát, mert annak nagyon lassú az átfutási ideje, akár több évtized is lehet. Budapesten körülbelül hatezer ügyvéd van jelenleg, ehhez képest egész Ausztriában van nagyjából ennyi. Elképesztő a – mondjuk úgy – túlnépesedés, és egyszerűen nincs arra lehetőség, hogy a rosszak gyorsan kihulljanak; akik pedig tényleg ide tartoznának, azok kinőjék magukat. Ezért kell megfelelő akadályokkal kiszűrni, hogy ki való ide.
- Az egy másik kérdés, hogy megfelelő akadály-e a fizetős oktatás

2. Ügyvédek a statisztikában

Ügyvédek száma néhány európai országban (2004-2015)

	Ügyvédek száma 2004/2015		Ebből nő 2004/2015		
Belgium	12 672	18 174	----	4472	25%
Éves átlag jövedelem	2009: 46 042 EUR				
Franciaország	34 454	60 223	7523	32531	54%
Éves átlag jövedelem	2009: 74586 EUR				
Olaszország	---	246 786	---	115 494	47%
Éves átlag jövedelem	2009: 48 805 EUR				
Spanyolország	---	151 096 aktív, 102 094 inakt.	---	105530	41%
Éves átlag jövedelem	2009: 47 956 EUR				
Forrás: http://www.ccbe.org/ -- Council of Bars and Law Societies of Europe					

Ügyvédek száma néhány európai országban (2004-2015)					
Ausztria	4 494	5 940	605	1210	20%
Bulgária	10 206	12 629	----	6440	51%
Ciprus	---	2 994	---	1505	50%
Csehország	8 937	12 015	3229	4228	35%
Dánia	4 490	----	1037	---	23%
Horvátország	2 568	4 483	860	1917	43%
Észtország	---	947	---	424	45%
Finnország	---	2048	---	589	29%
Görögország (-)	33 727	21 439	15919	12276	57%
Hollandia	12 743	----	kb. 4842	---	38%
Írország	1 479	2 243	537	880	39%
Lengyelország	7 672	36 582	kb. 2300	19313	53%
Litvánia	---	2 074	---	796	38%
Magyarország	9 200	12 512	3 100	5490	44%
Norvégia	4296	7450 (k-i tagság nem kötelező)	815	2290	31%
Portugália	21 726	29 240	10379	15607	63%
Románia	kb. 14 800	23 784	kb. 7800	----	52%
Svájc	7 056	----	1387	---	20%
Svédország	4 129	5 618	757	1611	29%
Szlovákia	3 831	5 967	1508	2437	41%
Szlovénia	962	1611	340	711	44%
UK	---	168303+17516 barristers	---	81043+5545 barristers	46%
Törökország	---	86 981	---	35216	40%

Forrás: <http://www.ccbe.org/>

3. Ügyvédség – szociológiai kutatás

Utasi Ágnes szociológus (SZTE) és kutatótársai két hullámban mérte fel a hazai ügyvédséget, 1998-ban és 2015-ben

- az első AZ ÜGYVÉDEK HIVATÁSRENDJE (Szerk:Utasi Ágnes, Új Mandátum, Budapest, 1999.)
- a második: Utasi Ágnes (Szerk.) Ügyvédek a gyorsuló időben (1998- 2015) Belvedere, Szeged, 2016.

A következtetéseket a több mint másfél évtizedes különbséggel készült két empirikus felvétel azonos kérdéseinek összehasonlítására alapozza.

- 1998 = önkitöltéses postai kérdőív (N=1293) és
- 2015= online önkitöltéses link (N= 1276) – anonimitás és súlyozás!

Szociológiai kutatás

- az ügyvédek túlnyomó többsége a korábbi vizsgálat idején is és most is, származási családjá és jelenlegi életformája szerint egyaránt a középosztályi rétegek valamelyikébe tartozónak tekinti önmagát. Hivatásrendi és középosztályi identitással alakítják életvitelüket. a hivatáshoz köthető humán segítő tevékenységet a hivatás képviselői belső késztetéssel abban az esetben is elvégezték/elvégzik, ha végül is nem kaptak/kapnak érte pénzbeli ellenszolgáltatást. Csak azért, mert a tevékenységet küldetésnek érzik, mert erre a hivatás-tevékenységre felesküdték, mert abban személyiségük kiteljesedik.
- legfontosabb presztízsképző tényező a magas fokú specializált tudás (professzió), képzettség és a közjóért érzett tevékenység és felelősség vállalása
- az ügyvédek háromnegyede él a fővárosban és/vagy nagyvárosokban, a korábbi kétharmaddal szemben, több mint fele migrációval került valamelyik megyeszékhelyre vagy a fővárosba, a településtípusok közötti növekvő egyenlőtlenségre utal az, hogy a 2015-ös mintába tartozók között a fővárosban és/vagy nagyvárosokban érettségizettek magasabb aránnyal jutottak be jogi egyetemre, s válhattak ügyvéddé, mint a másfél évtizeddel korábbiak mintájából

Szociológiai kutatás

- a korábbihoz képest növekedett az ügyvédnők aránya – ahogy a joghallgatók közt is - és az ügyvédekben belül nőtt az egyedülálló aránya, az ügyvédnők és férfiak eltérő esélye a párkapcsolati létformára. Mindkét vizsgálati időpontban a férfi ügyvédek körében 20%-kal magasabb a házasságban élők aránya, mint az ügyvédnők részmintájában -- az állandó partnerkapcsolat nélkül élő ügyvédnők aránya mindkét mintában több mint háromszorosa az állandó partnerkapcsolat nélküli férfiakénak – magánéleti veszteség a nőknél nagyobb mint az ügyvédi hivatást végző férfi- társaiknál
- a szülői család középosztályba, annak valamelyik rétegébe tartozók aránya tovább nőtt, a diplomás anyától származók aránya majdnem megkétszereződött és a mai ügyvédek szubjektív megítélésük szerint a társadalom átlagához képest magasabb státuszú családokban szocializálódtak, mint a korábbi felvétel mintájába tartozók – társadalmi mobilitás csökkent, az alacsony státuszú családok utódai közül kevesebben juthattak be az ügyvédek hivatásrendjébe, mint két évtizeddel korábban
- dinasztikus kapcsolatok aránya nőtt, a mai mintában jogász, ügyvéd, bíró a válaszadók több mint harmadának rokonságában volt/van (39%-ában)

Szociológiai kutatás

- az ügyvédek szinte kivétel nélkül önálló vállalkozással rendelkeznek, csak néhányan dolgoznak alkalmazottként, Az autonómia, az önálló döntés a vállalkozói munkában elengedhetetlen. A 2015-ös mintába tartozók kisebb arányának van más vállalkozása, más vállalkozásban érdekeltsége, illetve résztulajdona, mint a másfél évtizeddel korábbi mintában
- A mintába került ügyvédek tulajdonában lévő vállalkozások számának csökkenése arra utal, hogy az elmúlt másfél évtizedben fokozatosan koncentráálódtak a vállalkozások, az ügyvédi irodák száma csökkent, de nőtt az irodákban az alkalmazottak száma
- ügyvédek 90%-a javai egy részének átváltásával (pl. második lakás, nyaraló, üzletrész eladásával) elő tudná teremteni a szükséges pénzüsszeget egy kényszerű „csőd” kivédéséhez, vagy egy ígéretes vállalkozás beindításához
- a családi megélhetéshez minimálisan elégségesnek tekintett összeg az 1998-as mintaátlagra jellemző 125 ezer Ft-ról 2015-ben 334 ezer Ft-ra változott, a jövedelem iránti legmagasabb igénye a középkorúaknak van (46-55 évesek)

Szociológiai kutatás

- 2015-re csökkent a saját tulajdonukban élők aránya (1998=95%, 2015= 85%), a csökkenés különösen jelentős volt a 35 év alatti fiatal ügyvédek körében (bérelt lakás/ház) -- bonyolultabbá vált az élet, átalakultak a javakhoz és tevékenységekhez kötődő prioritások, 2015-ben hatoduk nem él saját házában/lakásában, és minden harmadik ügyvéd otthonából hiányoztak a különleges, többnyire nem funkcionális, inkább exkluzív polgári-középosztályi berendezési javak (pl. kortárs műalkotás)
- a legáltalánosabb a személyautó (1998=96%, 2015=92%), majd sorrendben a második ház/lakás (1998=42,5%, 2015=55,5%), az értékpapír/részvény/kötvény (1998=48%, 2015=35%), a föld/telek (1998=48%, 2015=34%), majd a nyaraló (1998=42,5%, 2015=32%) követi

Szociológiai kutatás

- nem csökkent az ügyvédek munkára fordított ideje. Az átlagos munkaidő munkanapokon- kis különbséggel- mindkét felvétel mintájában hasonló (átlagosan 8,8 óra). A munkaszüneti napokon is—valószínűleg az ügyfelek szabadidejéhez alkalmazkodva – az ügyvédek többsége néhány órát dolgozik
- a művészet-pártolás, mecenatúra, jótékonyág az adatok szerint némileg csökkent,
- háztartási alkalmazott ma már csak minden negyedik háztartásban (27,3%) van
- az ügyvédek gyerekeinek tizede külföldi iskolában tanul/tanult
- A 2015-ös mintában nagy különbség található a nyelvtudás területén a szélső korcsoportok között. A legfiatalabbak korcsoportjából már majdnem mindenki, a legidősebbeknek pedig alig több, mint fele beszél valamilyen idegen nyelven -- A nyelvhasználat praxisa ma a 36-45 évesek korcsoportjában a legintenzívebb -- a munkaerőpiacon fokozza a generációk közötti feszültséget
- A gyakran művelődők minden aktivitási területen (sport, kultúra) kétszeres aránnyal találhatók a 2015-ös mintában, mint 1998-ban – életkorral nő

Szociológiai kutatás

- az ügyvédek közösségi kötelekeik kapcsolataik segítségével könnyebben kapnak megbízást, könnyebben találnak ügyfeleket. Másrészt a közösségekben betöltött tisztségek gazdagítják önbecsülésüket és presztízisüket is, **szabadidős szervezeti-egyesületi kötődése az ügyvédek negyedének (27,5%) van, négyötöde több civil közösséghez is kapcsolódik** (a társadalmi átlag 20%-hoz viszonyítva ez magas!) -- az ügyvédek életvitelében 2015-re a civil közösségi kötelekek általánosan intenzívebbé váltak –
- független értelmiség kapcsolati tőkével, négyötödének van jómódú nagyvállalkozó barátja vagy rokona, felének nagyvállalati menedzser barátja-rokona és az országos médiában dolgozó neves barátja-rokona. Ugyanakkor a helyi szinten az erős kapcsolatok a helyi potentátokkal csökkent – átpolitizáltság. Az ügyvédek barátaikat -- azok életformája szerint közép- vagy felsőosztályba tartozónak tekintették, jelentős az orvosok (10%) és tanárok (12%) és vállalkozók (10%) aránya.
- az ügyvédek hivatásrendjét három hierarchikus életvitel-rétege, az „elit-felsőnek” nevezett, legváltozatosabb életvitel-aktivitást jelző rétegbe az 1998-as felvétel mintájában többen tartoztak (39%), mint a 2015-ös mintában (28%), „közép életvitel-réteg” a 2015-ös mintában lett szélesebb (39%), mint a korábbi felvételben volt (26%), míg az „alsó-életvitel” rétegbe tartozók aránya nem változott (35-33%) -- az egyenlőtlenségek törvénye szerint ez valószínűleg azt jelzi, hogy a keskenyebb elit-felső rétegbe gazdagabb alanyok találhatóak, a javak nem csökkentek, de kevesebb személy birtokában koncentráltak -- polarizáció

4. Összegzés

Az ügyvédek nem tekinthetjük az ügyvédeket sem anyagilag, sem tudatilag egységesnek, sőt a különbségek, egyenlőtlenségek nőnek

De a pro bono munka terén növekedés várható, mert

- hivatásnak tekintik a jogászai, ügyvédi munkát a megkérdezettek szinte mindegyike, amely társadalmi felelősséget is magában foglal, valamint ingyen munkát, főleg barátoknak, rokonoknak, szomszédoknak a napi kemény munka ellenére (napi 9 órát + hétvégén napi 3 órát);
- növekedett a nők aránya, így a helyi kapcsolati tőke, a szolidaritás erősödése várható, még akkor is, ha a polarizáció nőtt és kevesebben tartoznak a középosztály felsőbb részéhez, így a jövedelmi hiányokat kapcsolati és kulturális tőkével kompenzálják részben;
- növekedett az ügyvédek civil szervezeti részvétele, és a pro bono munka terepe az egyesületi, alapítványi jogi munka, az ingyenes képviselet, tanácsadás – nagyobb a bizalom a rászorulókat támogatására civil szervezeteken keresztül, mint egyéni ügyféli alapon